

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK FÜZETEK

Kéthavonta megjelenő kiadvány
XXVI. évfolyam 260. szám
2022. július-augusztus

*„Emlékek nélkül, népeknek
híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)*

FŐVÁROSI ÖRMÉNY KLUB!

Minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor tartjuk a Fővárosi Örmény Klubot az Orlay utca (Bp. 1114, Orlay utca 6.) közösségi terében.

A pontos program minden hónapban hírlevelünkben vagy, az eokk.hu hírportálon olvasható!

Mindenkit szeretettel várunk!

Szentegyházak – 4

Templom a falu szélén

Három erdélyi kisváros (Szamosújvár, Gyergyószentmiklós, Erzsébetváros) és egy falunak mondható település (Csíkszépvíz). A településnek az ősi temploma az örmény szertartású. (A római katolikus – tudtommal – a XIX. század végén épült, s van még egy görög szertartású is. 1912-18 között a Hajdúdorogi Egyházmegyéhez tartozott, most – 1948-tól – ortodox!)

Megkérdeztem a mellettem ülő Magyar István Lénárt egyetemi adjunktust az oltárképre tekintve: „Látod-e, amit én látok?” (A válasz: „Igen!”) Az oltárképen – az oromzaton meg a kép sarkában látható a kereskedőjelvény (lásd a lenti képen): 4-es szám = 4 % tiszta haszon; horgony = itt reménység; kettőskereszt: keleti vallás. Az oltárkép alján levőben örmény betűk, valószínűleg annak rövidítése: **örmény testvériség**. (Egy örményül tudó útitársunk szerint.) A templomba oldalajtón lehet bejutni. A bejárat kis előcsarnokot képez. Ott van elhelyezve egy (három rúdú) Világosító Szent Gergelyt ábrázoló lobogó. Ősi hagyomány szerint nem illik hátat fordítva az oltárnak kimenni a templomból. Ez elkerülhető, ha oldalazva megyünk ki. (Keleti szertartású templomoknál sok helyen van oldalbejárat!)

Dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Balogh Jenő

A 2022. évi népszámlálásról

2022-ben tizenhatodik alkalommal kerül sor hazánkban népszámlálásra. Egyedülálló módon ez az egyetlen olyan adatforrás, amely egyidejűleg biztosítja a szükséges adatok teljességét és területi részletezettségét. A népszámlálás az egyetlen teljes körű adatfelvétel a népesség és a lakásállomány jellemzőiről. Az adatfelvételt 2022. október 1. és 2022. november 20. között kell végrehajtani, az összeírásból kimaradt személyek és lakásuk póttösszeírását 2022. november 28-ig kell befejezni, az adat-előkészítési, adatfeldolgozási folyamatot 2023. november 28-ig tart.

A népszámlálás a háztartásokkal mint a társadalom legkisebb gazdasági egységeivel, valamint a családokkal mint a személyek legszorosabb rokoni közösségeivel, továbbá a lakásokkal és lakóépületekkel kapcsolatos információk segítségével egyaránt képes minden területi szintre vonatkozóan kielégíteni a hazai és a nemzetközi adatigényeket. A területi részletezettség lehetővé teszi, hogy országos, regionális, megyei, járási és településszinten bármilyen más tetszőleges, akár a településnél kisebb területi egységekre is adatok álljanak rendelkezésre. Az adatok elősegítik a helyi társadalom összetételének, térbeli jellemzőinek jobb megismerését, megalapozzák az egyes területekre vonatkozó döntés-előkészítést, döntéshozást, valamint kutatást és elemzést egyaránt.

A népszámláláskor gyűjtendő adatokat az Európai Unió 763/2008/EK népszámlálási keretrendelete és kapcsolódó végrehajtási rendeletei részletesen rögzítik. A magyar népszámlálásra vonatkozó legfontosabb szabályokat, köztük a gyűjtendő adatok körét a népszámlálási törvény írja elő. A népszámlálás végrehajtásáról a Kormány 362/2020. (VII. 23.) Korm. rendelete (a továbbiakban: végrehajtási rendelet), valamint a Kormány 67/2021. (II. 19.) Korm. rendelete intézkedik.

A népszámlálási törvény szerint az adatszolgáltatás kötelező. Az adatszolgáltatók kötelesek a népszámlálás körébe tartozó adatokat a valóságnak megfelelően megadni.

Szerkesztői megjegyzés:

Bár az adatszolgáltatás általában kötelező, vannak olyan kérdéscsoportok, amelyekre a válaszadás önkéntes. Egyik ilyen kérdéscsoport a nemzetiségi hovatartozás. Kérjük olvasóinkat, hogy minél nagyobb számban jelöljék meg identitásukat (örményt). Bármely településen csak akkor alakulhat egy adott nemzetiségi önkormányzat, ha az adott nemzetiségi hovatartozást bevalló állampolgárok száma meghaladja a törvényben előírt küszöbszámot. **A nemzetiségi hovatartozás be-**

vallása lényeges hatással van az elkövetkező 10 év nemzetiségi önkormányzatiságára, így a nemzetiségi kultúra és hagyomány megélési lehetőségeire. Különösen fontos az örmény nemzetiség szempontjából, mert az örmény nemzetiség igen szétszórott diaszpórában él, bár minden faluban, városban megtalálhatók örmény ősökkel rendelkező személyek, fontos, hogy mindenki gondosan vizsgálja meg a családi történelmet, hogy senki ne vesszen el. A népszámlálás lehetővé teszi a többes identitás megadását, azaz annak megjelölését, ha valaki több nemzetiséghez tartozik, minden rangsor és súlyozás nélkül kérjük bejelölni mindet. Ha valaki elsősorban magyarnak vallja magát és csak másodsorban vállalja valamilyen más nemzetiségét, akkor a „másodlagos nemzetiségek” megjelölést válassza. Van egy kérdés az anyanyelvről kapcsolatban amelynek kitöltéséhez tudni kell, hogy a nemzetiségi törvény az örmény nemzetiség esetén két lehetséges nyelvet határoz meg: örmény és/vagy magyar. Tehát nyugodtan vállalhatja örmény nemzetiségét, ha nem tud örményül írni, olvasni, beszélni.

Az adatgyűjtés a modern kor igényeinek megfelelően interneten, a kérdőívek önálló kitöltésével, valamint elektronikus eszközt használó számlálóbiztosok közreműködésével valósul meg, papíralapú kérdőívek nélkül.

Szerkesztői megjegyzés:

Tapasztalatból tudjuk, hogy a nemzetiségi hovatartozás vállalása nem a fiatalabb korosztály jellemzője. Az idősebb korosztály pedig az online kitöltéssel van hadilábon. Javasoljuk, hogy az idősebbek kérjék meg gyermekeiket, unokáikat egy kis segítségre, hogy segítsenek kitölteni az online felmérőívet, ügyeljenek rá, hogy gyermekük, unokájuk kitöltötte a nemzetiségre vonatkozó rovatokat. Javasoljuk, hogy „egy füst alatt” az ő adatlapjukat is töltsék ki, felvilágosítva őket, mint családtag, leszármazott, ők is vállalják a nemzetiségi rovat kitöltését.

A népszámlálás menete:

2022. szeptember 15-30. között a népszámlálás összeírási körébe tartozó valamennyi címre megérkezik a népszámlálásról szóló felkérőlevél. A levél tartalmazni fogja a népszámlálással kapcsolatos legfontosabb információkat, az adatszolgáltatási kötelezettségről szóló tájékoztatást, a válaszadás módjának lehetőségeit, valamint az internetes kitöltéshez szükséges belépési kódot.

2022. október 1-16. között, az internetes önköltési időszakban az adatszolgáltatók kizárólag interneten keresztül, önállóan tölthetik ki a népszámlálási kérdőíveket.

2022. október 17. és 2022. november 20. között zajlik a számlálóbiztos terepmunka, ekkor az adatszolgáltatás már csak a számlálóbiztosok közreműködésével, személyes interjúk által teljesíthető.

2022. november 21-28. között kerül sor a póttösszeírásra. Ebben az időszakban már csak azon személyeket írjuk össze, akik a számlálóbiztosok általi interjú keretében sem teljesítették adatszolgáltatási kötelezettségüket. Ekkor az összeírásból kimaradt személyeknek jelentkezniük kell a helyi népszámlálási felelősnél, akinek gondoskodnia kell az ő összeírásukról is.

A lakosság az adatszolgáltatási kötelezettségét három módon teljesítheti:

- Az adatszolgáltatónak lehetősége van a kérdések megválaszolására interneten keresztül. Az első időszakban kizárólag az online önkitöltési módra lesz lehetőség. Az online kérdőíveket az adatgyűjtő rendszer október 16. éjfélig fogadja.
- Az adatszolgáltató a kérdéseket megválaszolhatja személyesen a számlalóbiztosnak, aki az összeírás céljából 2022. október 17. és 2022. november 20. között keresi fel azokat a címeket (háztartásokat), ahonnan az önkitöltési időszakban nem érkezett elektronikus kérdőív. A számlalóbiztosok a sikeres kapcsolatfelvételt követően elektronikus eszközön valamennyi, a címen életvitelszerűen élő háztartástagról kitöltik a népszámlálási kérdőíveket.
- Amennyiben az adatszolgáltató az előző két lehetőség közül egyikkel sem él, pótszeírás során, a polgármesteri hivatalban jelentkezve, 2022. november 28. éjfélig megválaszolhatja a kérdéseket.

Jancsik Pál, kolozsvári költő, meghalt 2018-ban

Sorok az unokámnak - részlet

Nemzetiségekről

Ez a cím elég süketen hangzik, mert nemigen van mit magyarázni azon, melyik nemzethez tartozol.

(Ahogy Szabédi László írta: "Belé születtem, / s ezért szüntelen / ujjongok Ó, szép / s nekem való nép!") Ami a címet illeti, talán azt kellett volna írnom: nemzetiségekről, mert őseidről, származásodról lesz szó az alábbiakban. Az előbb

Gregor sógort emlegettem, aki a te apai ükszüleiddel együtt a nagylaki evangélikus szlovák temetőben nyugszik, nos, róla jutott eszembe, mi volna, ha megvizsgálnánk, hányféle nációból vagy te összeróva. Tudom, hogy evvel "kocsikázás közben" kissé ingoványos területre tévedtünk, de hát játéknak szánom, időtöltésnek, nem lehet belőle baj. Azt javaslom, ne menjünk hátrább az időben a délszüleidnél, legfeljebb csak utalásszerűen, nem érdemes túlságosan hosszúra nyújtani ezt a kutakodást, s mondom, így is mozog kissé alattunk a talaj.

Anyai nagymamád Prezensky lány, a Prezensky-féle pékséget ma is emlegetik a régi kolozsváriak, ott van most is a filológia épületével szemben ("sré vizaví" - ahogy Brassóban mondanák), persze, most valami panegranónak vagy mi a manónak hívják. Akárhogy is nézem, az öreg Prezensky lengyel névnek a viselője volt. (Amint megtudtam, szépapád, aki Gyulafehérvárra nősült, még csak lengyelül tudott, de ükapád már ko-

lozsvári magyarként látta meg a napvilágot.) Itt meg is állhatunk, megállapítván, hogy ad1: "lengyel vér" is csörgedezik az ereidben. Az emlegetett ágon ük- és dédapádnak is magyar volt a felesége, ők tehát ezt a vonalat erősítik, mint ahogy mindegyik dédnagymamád magyar lány volt, születésileg, külön nem is említjük hát őket a továbbiakban.

Anyai nagyapád a Donogán nevet viseli, az ő édesapja - messziről látható - örmény származású volt. Itt is szusszanhatunk egyet, leszögezve, hogy ad 2: örmény kereskedők génjeit is hordozod magadban, mivel az örmények annak idején, a XVII. század második felében, erre szakosodván jöttek Erdélybe, s nem feledvén származásukat, magyarabb magyarokká lettek az ittenieknél. Igaz, a te "örmény" őseid már két generáció óta építéssel foglalkoztak, mert dédapád és nagyapád foglalkozása egyaránt a műépítéssel.

Ami apai nagy- és délszüleidet illeti, nagymamád Abrudán Edit óvónévi volt mindaddig, amíg össze nem boronált bennünket az élet, s ő föl nem vette az én ritka szép nevemet (mely, ha tetszik, ha nem, a te családneved is lett). Édesapja Bánffyhunad környéki román családból származott, így hát megállapíthatjuk, hogy ad 3: egynyolcad részben román eredetű vagy, ennyiben a "ginta latinához" is van közöd, mégpedig az erdélyi vonalhoz és nem az újonnan betelepítettekéhez, amely leginkább "ginta balcanicának" nevezhető.

Végül magam következem (" Ez itt pedig magam vagyok, / Régi tüzek fekete üszke..."), illetve az én részemről való eleid. Andor dédapád szíjgyártómester volt, a már említett Arad megyei Nagylakról költözött Brassóba nem sokkal az első világháború után. Neve, származása szlovák volt, ám ő maga... De mielőtt erről szólnék, hadd vésünk föl ide azt is, hogy ad 4: ugyancsak egynyolcad részben a tót atyafiak is beszálltak a te megszerkesztésedbe, akiket valamikor Mária Terézia idején, a XVIII. század közepe táján, más nemzetiségekkel együtt telepítettek a töröktől-tatártól, parasztfelkeléstől, kuructól-labanctól elnéptelenített, kipusztult bánáti falvakba.

A szüleidről is illenék szólnom, akik azokat a "nemzetiségi géneket", a "vérvonalat" átörökítették, beléd plántálták. (Azt persze már te is tudod, hogy így fogalmazva egy szó sem igaz ebből a "fajmítoszból", mert teszem azt, ha te most egy kínai családba csöppennél bele, idővel becsületes kínai válhatna belőled, legfeljebb "a szemed nem állna jól" az ő szempontjukból ítélve, de azt a nyelvet, azt a nevelést, viselkedést, azokat a szokásokat, azt a műveltséget szív nád magadba. Az egyedüli génusz a nyelv génusza, amely egész életeden át elkísér, gondolataidat, cselekedeteidet, szellemi tehetségedet, alkotó képességedet vezéri. És mert történetesen magyar családba születtél, e nyelv szelleme fogja meghatározni egyéniségedet, életedet, jövődet, még akkor is, ha a magyar mellett még hét nyelven fogsz megtanulni beszélni. Egyszerűen azért, mert ez az anyanyelved.) A szüleidet majd megismered, ahogy növekszel, ahogy megtanulod mondani: édesanyám, édesapám. Különböztetnem olyan "érdekesekek", "sok színűek", "változatosak", mint te, ők csak háromféleből vannak összerakva (magyar-lengyel-örmény, illetve magyar-szlovák-román). A központ, a "csoda" most már te vagy, mert te vagy a legkisebb, de a leggazdagabb is örökletes anyagban, tulajdonságban, adottságban; azt mondják, minél többféle keveredik, gyúródik össze valakiben, annál értelmesebb lesz az illető. Hát majd kiderül a vallatásnál - és remélem is, hogy az élet faggatózásaira kihívásaira valóban értelmes válaszokat fogsz adni, és azt sem felejtjed el, hogy mik voltak az őseid.

Megjelent a Füzetek 2007 áprilisi számában

www.ormenycsaladnevek.hu

Új honlap segít örmény gyökereink kutatásában

Számos családban vesztett el mára az örmény származás ismerete. Sok embernek lehetnek örmény felmenői, amiről ma már nincs tudomása. A honlap ezeket a magyarörmény családneveket próbálja feltérképezni és segítséget nyújtani mindazoknak, akik kutatják eredetüket.

A jelenleg Magyarországon élő örmény családok nagy része többszáz éve hagyta el Örményországot. Ők a magyarörmények. Számos magyarörmény családnévben látványosan hiába keressük az örmény vonatkozást. Ugyanis a családnevek leképezik sokszor az örménység menekülésének útvonulát, így az örmény mellett sok arab, görög, török, lengyel, román stb. ragadványnév vált örmény családok nevévé. Sok nevet pedig az elmúlt két évszázadban tulajdonosaik egyszerűen magyarosítottak.

Az oldal (egyelőre) nem foglalkozik azokkal az örmény családnevekkel, amelyek a 100 éven belül Magyarországra települt örmény családok viselnek, mivel megtartották jellegzetes és felismerhetően örmény neveiket. Ugyanúgy, jelenleg

még nem tartalmazza azokat a családokat sem, akik a Genocidium elől menekültek és magyarosították nevüket, de folyamatban van ezen családnevek felkutatása is.

Forrásként használtuk *Szongott Kristóf – A magyarhoni örmény családok genealogiája, tekintettel ezeknek egymás között levő rokonságára, s a vezeték- és keresztnévek etymologiai értelmére* és dr. *Hovhannes Eghia Hazai örmények a nemzet szolgálatában* című könyvét. A honlapot kiegészítettük a Wikipédiában található szócikkkel, ahol találtunk olyan személyt, aki az adott családból származik anyai ágon, valamint a nemesi családok címereivel is.

Az oldal folyamatosan bővülni fog, segítve a gyökerek keresését.

Balogh Jenő

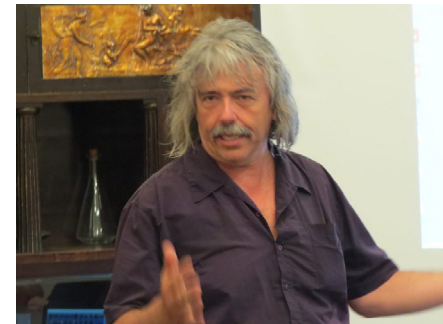
XX. századi vértanú püspökeink

Az erdélyi Apor Vilmostól a magyar-örmény Bogdánffy Szilárdon át Mindszenty József hercegprímásig, átfogó, vetített képes előadást tartottak 2022. június 9-én, csütörtökön a Zuglói Nemzetiségek Házában. A Zuglói Örmény Önkormányzat, a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat és a Rákóczi Szövetség Rákos Mezeje helyi szervezete rendezésében.

Az előadást *Horváth Zoltán György* Podmaniczky-díjas mesteroktató (BME) és kiadóvezető (Romanika Kiadó) tartotta, az erdélyi örmény származású *Papp Faber*

Erika (USA) Ragyogó csillagok műve alapján.

Az előadás után *Fogolyán Kristóf* fuvolaművészt hallgathatta meg a közönség.

Zene felsőfokon az Orlayban

Az immár hagyományos “Zene felsőfokon” című komolyzenei koncert sorozat legutóbbi rendezvényét június 24-én tartotta az Orlay utcai Budapesti Örmény Katolikus Plébánia szalonjában az Orlay Alapítvány. Az est meghívott művésze *Medgyesi Zsolt* zongoraművész volt. A koncerten a zeneirodalom két “fantasztikus” remekét adta elő a fiatal művész, Bach – Liszt: g-moll fantázia, és Schubert B-dúr szonáta című művét hallgathatta a nagyrészt örmény közönség. További koncertjeikre min-

den zeneszerető örményt és nem örményt szeretettel várnak a szervezők.

dr. Hun Eszter

Kevefeszt 2022

A Kevefeszt egy kifejezetten nemzetiségi fesztivál, mely minden évben megrendezésre kerül Ráckevén. A Magyarországon élő és törvényileg is elismert 13 kisebbség képviselteti magát gasztronómiával és kulturális programokkal.

Idén az „örmények – örök élmények” jellegével örmény sátor felállítására is sor került, ahol az örmény ízeket lehetett kóstolni. Helyben készült dolma (húsból és szőlőlevélből készült örmény étel), piláf (örmény recept szerint édes aszalt gyümölcsökkel és fiatal bárányhússal), grill húsok, szósok, sült zöldségek, továbbá marlenka és padlizsánkrémes barátkenyér. A látogatók nagy örömmel kóstolták a különleges ételeket és emlékek eltették a fogpiszkálóból készített kicsi örmény zászlócskákat, melyet minden adag csúcsára kítűzve kaptak.

A sátorban helyet kapott - a gyerekek nagy öröme - Noé bárkája a plüss állatokkal, a színes kendőkből épített Ararát hegy installáció és a tenger szimbólum is. Az ARARÁT hegy és Noé történetét táblákon olvashatták az érdeklődők és a gyerekek színező formájában is magukkal vihették. A sátor hátfalát felakasztott örmény népviseleti ruhák színesítették és számos ingyenes és megvásárolható könyvvel is várták az érdeklődőket.

Péntek délután duduk hang (duplanás fafűvös hangszer, sárgabarackfából készült Örményországban) szólalt meg a

Változatos ételekkel és látványos sátorral várták az örmények a közönséget (Fotók: Balogh Jenő)

színpadon a *Group Duduk Zenekar* bemutatóján, amelynek szívhez-szólo hangja messzire terjedt a Duna hullámain.

Az örmény sátornál szívélyes perceket töltött *Soltész Miklós* országgyűlési képviselő, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkára és *Pánczél Károly* a térség országgyűlési képviselője, akiket *Vereckei Zoltán* Ráckeve polgármestere vezetett az örmény sátorhoz.

Az örmények ez évi megjelenését az *Erdélyi Örmény Kulturális Központ* finanszírozta és az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület* szervezte. Várjuk Önöket jövőre is a Kevefeszt 2023 fesztiválon az örmény sátorban!

Dr. Issekutz Ákos, Soltész Miklós és Vereckei Zoltán beszélgettek az örmény sátornál

II. Kerület Napja - Ízek utcája

Június 18-19-én kerületi rendezvénysorozattal készült a II. kerületi Polgármesteri Hivatal, családi- és gyermekprogramokkal, egészségügyi szűrésekkel, gasztronómiával, kézműves foglalkozásokkal, koncertekkel és rengeteg meglepetéssel a Mechwart ligetben. A program keretében került sor a „**Ízek utcája**” nemzetiségi önkormányzatok gasztronómiai programja került meghirdetésre. Az örmény menü musaka és almástáska volt, amely annyira ízlett mindenkinek, hogy hosszú sorban álltak az emberek és nem telt el 1 óra, minden elfogyott.

Ízek utcája 2022, a II. kerület napján. (Fotók: Balogh Jenő)

Fabók Dávid

Örmény Családi Piknik avagy egy nap, csak úgy lazán

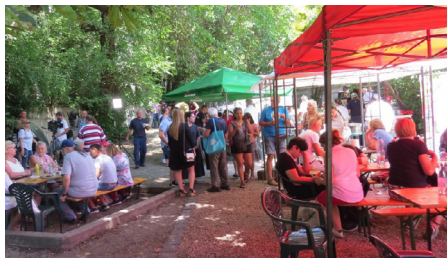
Június 18-án tartottuk meg az idei Örmény Családi Pikniket, Kőbányán, a Bárka telepén, az Ihász utcában. Az időjárás átlagon felül teljesített, gyönyörű, napsütésben zajlottak a programok. Színpadi programoktól a saslik sütésig, a beszélgetési lehetőségektől a közös fotóig sokminden tette széppé az együttlétet, idén azonban újdonságok is helyet kaptak a programban és talán van is még hová fejleszteni a Piknik programját. - Fotók Fabók Dávid

Élőben az előkészületekről

“Hajnali” fél tízkor (bő másfél órával a kapunyitás előtt), már nagy volt a sürgés-forgás a Piknik területén. Alltak a programok sátrai, és a szabadtéri örmény konyha is izzította a parazsat az ínycsiklandó ebéd készítéséhez. A hőmérséklet még nem hágott a tetőfokára, és *Diramerján Artin*, az esemény főszervezője élő mobiltelefonos bejelentkezésekkel fokozta a facebookon a hangulatot. Egy ilyen bejelentkezésbe mi, erdélyi gyökerű örmények is bekapcsolódtunk és elmondhattuk, hogy mi mindennel tudnak, elsősorban a fiatalabb korosztályok az általunk állított sátrakban ismerkedni. Az “élő műsor varázsa”, hogy Artinnal kétszer is beleálltunk az “élőbe”, hiszen a nagy izgalomban az első alkalommal nem indult el az adás, így vidáman, harsány nevetések közepette indíthattuk a másodikat.

Sport és kreativitás

A hagyományosnak mondható örmény-gasztrós sütés-főzés mellett a színpadi programok is a zene körül forogtak. Hallottunk részleteket a Musza Dagh musicalből, volt hip-hop és Wéber Zsolt mini koncert, de fellépett a NUR családi zenekar is, széles műfaji palettán bemutatva az örmény vagy örmény kapcsolódású

A közönséget finom grill ebéd várt

művészeket, műveket. A következő évben fejleszthetnénk mi erdélyi gyökerű örmények a program kulturális részén, talán egy kis gyermek táncházzal, esetleg erdélyi magyar népzenevel, hiszen gazdag ennek tárháza és értékes kiegészítője lehet a majdani programoknak.

Idén a sportolási lehetőségek hangsúlyosabban jelentek meg, mint máskor, főleg az ifjabb korosztályok számára. Volt mini foci pálya, tollaslabda és kispályás ping-pong (igen, nem tévedés, az eredeti asztalitenisz méretének kb ötöd részét kitevő mini asztalon tehetjük próbára magunkat), de ahogy ez lenni szokott, a fiatalok gyorsan feltalálták magukat és beindult a forgó bajnokság, minden ping-pong játékok legnépszerűbbike. Hosszúlábú és kezű kamaszok “nyomták” a forgót, jó volt látni őket. Az Erdélyi Örmény Kulturális Központ szervezésében zajló sportlehetőségek nagy-

A kézműves asztalnál nemezelní lehetett

szerű időtöltésnek bizonyultak a napsütésben rohangáló gyermekek számára.

Ahogy a kézműves foglalkozás is, Balogh Réka vezetésével, ahol sokféle örmény minta közül választva valósíthatta meg ki-ki a maga nemez dísz tárgyait. Még a felnőttek is beálltak egy nemez virág készítésre, és volt, aki bár először foglalkozott a nemezelés nem feltétlen könnyű technikájával, mégis trükkös, frappáns megoldásokkal lepte meg, még a foglalkozás vezetőit is.

Egész napos szórakozás

A beszámolóból kihagyhatatlan az idei év szintén új programja, a digitális karikatúra készítés és írisz fotózás. Mitől digitális a karikatúra? Nemcsak attól, hogy tableten készül, hanem egy nagy monitoron a helyszínen bábészködők is figyelemmel

Kispályás ping-pong

kísérhetik, hogyan készül egy színvonalas, jó karikatúra. A a modellek türelemmel ülték végig a 20-25 percnyi időt és ahogy láthattuk kialakulni az eleinte még nagyvonalakban arcra emlékeztető rajzkezdeményekből a szép végeredményt.

Örmény szemek – lehetett volna a címe az írisz fotózásnak, ha szükség lett volna külön címet adni ennek a szintén népszerű programnak. Ahogy a karikatúra rajzoló, úgy a fotós sem pihánhatett egész nap, folyamatosan voltak “kuncsaftok”, gyermekek és felnőttek, akik a szemükről készült gyönyörű fotókat e-mailben még aznap délután megkapták.

A finom falatok és sütemények utáni pihenő alatt a gyerekek a rendőrség bűnmegelőzési csapatával és ehhez kapcsolódó tanácsokkal ismerkedhettek, valamint újabb szenzációként egy teljesen feltöltött tűzoltó autó is érkezett a piknikre, így aztán a nagy melegben a gyerkőcök ismerkedhettek a fecskendő működésével, apai segítséggel pedig még a tűzoltóautó volánjához is beülhettek.

Összességében szép és vidám napot töltöttünk együtt és emellett szép napsütésben jól is laktunk. Köszönjük minden szervezőnek és résztvevőnek a szombati Örmény Családi Pikniket, jövőre ismét találkozunk, reméljük még sokkal többen.

www.eokk.hu

Nagy sikere volt a szíriénázó tűzoltóautónak

Örmény kódexművészet - kiállítás és előadás

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kiállítási képeken keresztül mutatja be az örmény kódexművészet történelmét. A kiállítást megnyitotta dr. Issekutz Sarolta, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke.

A kiállítás megnyitóján előadás keretében Zsigmond Benedek armenológus röviden beszélt az örmény nyelv és írás múltjáról, jelenéről, az örmények történelméről, a Kárpát-medencei örménység gyökereiről, a világon elsőként 301-ben államvallásként felvett kereszténységük történetéről, a 13. században az „1001 tornyú Ani” székesfővárosból való menekülésükről, évszázadokon keresztül tartó hontalanságukról, majd 350 évvel ezelőtti „hazatalálásukról” a Kárpát-medencében.

A műsorban a Duduk együttes megszólaltatta az örmény népzene és tradicionális zenét, majd az örmény konyha remekeiből kaphattak ízelítőt a látogatók.

Forrás: nemzetisegek.hu/2022/06/22/ormeny-kodexmuveszet-kiallitas-es-eloadas/

Fotók: Fabók Dávid, Balogh Jenő

Egy fotón látható Zsigmond Benedek, a Group Duduk Együttes és dr. Issekutz Sarolta

A kiállítás anyaga letölthető a www.magyarormenytudastar.hu oldalról!

Az óriási hőség ellenére is kb. 80-an voltak ott a kiállítás megnyitóján

Zsigmond Benedek

Örményország - 1. rész történelem, kultúra, erdélyi örménység

Évtizedek óta tartok előadásokat az örményekről: történelmükről, művelődésükről, valamint a magyarországi örmény közösségről. Időről időre mégis érdemes összegezni és általános képet adni egy népről és annak kultúrájáról, hiszen az évek során a kutató nézetei megváltozhatnak a kutatott témáról. Egy-két év alatt csak alig-alig észlelhetők ezek a változások, de hosszabb idő elmúltával már érdemes az összképet újra átgondolni. Ez az írás egy ilyen átfogó előadás első része, mely teljességében elhangzott az *Örmény kódexművészet* c. kiállítás megnyitóján.

A teljes cikk négy részre tagolódik. Az elsőben a legfontosabb kérdésre próbálunk meg választ adni: mi is az az örménység, mit értünk Örményország alatt, mi az örmények hazája? Ezután rátérünk az örmények hosszú történetének vázlatos ismertetésére. A harmadik részben az igen gazdag örmény kultúrából emelünk ki pár jellegzetes és általunk fontosnak tartott motívumot. Végül, de nem utolsó sorban az erdélyi örménységről beszélünk, amely által az örmény nép szorosan kötődik a magyar néphez.

1. Mi az örménység?

Az örménység egy indoeurópai nyelvű beszélő nép. Az indoeurópai nyelvek egy nyelvcsaládot alkotnak, amelynek tagjai egyetlen közös ősnyelvből, az ún. proto-indoeurópai nyelvből származnak. Az indoeurópai nyelvcsalád ágai a germán (német, angol, svéd...), a szláv (orosz, lengyel, cseh...), az újlatin (olasz, francia, spanyol...) és még sok más nyelvcsoporthoz tartoznak.

A felsorolásból látható, hogy Európa nyelveinek döntő többsége (a magyar, finn, észt, baszk és török kivételével) az indoeurópai nyelvcsaládba tartozik, éppúgy, mint Irán és India számos nyelve.

Az örménységet tehát igen ősi kapcsolat fűzi Európához. És ahogy a következőkben kiderül, ez a kapcsolat a történelem során végig megmarad, újabb és újabb elemekkel bővülve.

Ha egy mai térképen keressük, Örményország a Kaukázus-régióban fekszik,

a Fekete- és a Kaszpi-tenger között, Törökország, Grúzia, Azerbajdzsán és Irán közé beékelődve. Az Örmény Köztársaság lakossága kb. 3 millió fő. Közélemben található egy el nem ismert állam, az Arcahi Köztársaság, amely szintén örmény lakosságú (kb. 100.000 fő). Korábbi, ismertebb nevén Hegyi-Karabah, régi-új örmény nevével Arcahi 1991-ben vált függetlenné Azerbajdzsántól, amely azonban (az ENSZ-szel összhangban) a saját területének tartja és szakadár állammak tekinti.

Az örménység nagyobbik része azonban ősi hazájától távol, szétszóratásban, azaz diaszpórában él. Az örmény diaszpóra korábban Európára és Ázsiára terjedt ki, mára azonban mind az öt földrészen, szinte minden országban találunk örményeket. A diaszpórában élő örmények száma 6–7 millióra tehető, így az összörménység létszáma elérheti a 10 millió főt.

Ez a hosszú ideje tartó szétszórás az örmény identitás sokféleségét eredményezte. Ha a világ valamely részén megkérdezzük egy örményt, hogy mit jelent örménynek lenni, mit tart az örménység legfontosabb szimbólumainak és alkotóelemeinek, más és más válaszokat fogunk kapni. Kétségtelen, hogy a független Örmény Köztársaság nagy presztízzsel rendelkezik, és sokan az ottani (domináns) örmény ideológiát tartják az „érvényes” örmény identitásnak. Ez az ideológia azonban az anyaországban is vitatott, a különböző diaszpórákban élők pedig bizonyos elemekben eltérő véleményt képviselnek vagy máshová helyezik a súlypontokat.

A legtöbb örménynek azonban nincsen tudomása az örmény identitás sokféleségéről, ki-ki a maga módján vagy a közössége szerint éli meg örménységét.

Az identitáshoz kapcsolódik az örmény nyelv kérdése is. Az örmények döntő többsége szerint mindössze egyetlen örmény nyelv létezik. A valóság azonban ennek ellentmond: az időbeli és földrajzi változatok nagy része jelentős mértékben eltér egymástól.

Az őörmény és a középörmény nyelv egy mai örmény számára már nem érthető (bár egyes szavakat és nyelvtani elemeket azonosítani tud). A földrajzi változatok különbségei pedig meghaladják a kölcsönös érthetőség szintjét, ami a nemzetközileg elfogadott definíció szerint a nyelv egységét jelentené. Az örmény nyelvjárás csoportok tehát külön nyelvek tekinthetők.

Ráadásul az örmények vándorlási és hazatérési hullámai következtében egyes örmény nyelvek és nyelvjárások keveredtek egymással és új változatokat hoztak létre. Az örmény nyelvjárások e bonyolult összefüggésrendszerének kibogozására még egyetlen nyelvész sem vállalkozott.

Közben azonban az örmények elleni megszárlások megtizedelték az egyes örmény nyelvek és nyelvjárások beszélőinek számát, ami az örmény nyelvváltozatok egységesülésének kedvez.

Másfelől, a több generáció óta külföldön élő örmények nagy része ma már semmilyen örmény nyelven nem beszél: az egyesült államokbeli örmények leginkább angolul érintkeznek egymással, Brazília örményei portugálul, a nyugat-európai örmények pedig franciául, olaszul, németül — vagy éppen törökül.

Aki pedig megtartotta nyelvét, a nyugati vagy a keleti örményt, az ádázul védelmezi a sajátját a másikkal szemben. Egyes örmények szerint pedig aki nem beszél oroszul, az nem is igazi örmény. Az örmény identitás sokfélesége tehát a nyelvhez való kötődésben is kifejezésre jut.

Zsigmond Benedek előadása a kódexművészet kiállítás megnyitóján

Várady Mária

Júliusi Klub

Prof. Dr. Kabdebó Lóránt a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi karának alapító dékánja velünk volt. Mert Őt idézte Dobos Marianne, Róla emlékeztünk, kinek szelleme oly lenyűgöző volt, - most is az könyveiben -, hogy napestig hallgattuk volna Őt ritka, értékes találkozásaink alkalmával.

Sikerült megnyernünk Dobos Marianne író, a mi Kabdebó Lórántunk hitvesét az emlékeztethet, hogy megidézhessük a professzor alakját, melyhez jó segítségnek bizonyultak a tehetséges kis rokon, Mikita Dorka Júlia méltón előadott irodalmi szemelvényei.

Zárugné Tancsin Katalin a Zuglói Örmény Önkormányzat elnök-asszonya gyönyörű virágsokorral köszöntötte az idén nyolcvan éves Mariannét. Így kerek a világ. Egy dolgozószoba, két számítógép, két alkotó gyémánt-ember. Ötvennyolc év házasság.

Mi mindenről esett szó? Szamosújvárról, Gyöngyösről, Miskolcra, Erdélyről, a budapesti Dózsa György úti műhelyről. A névsor: Barcsay Jenő, Szentkuthy Miklós, Kabdebó rokonok, főispánok, mérnökök, és az örök társ, „élettárs”: Szabó Lőrinc, akiről Lóránt a legtöbbet írt, közölt, kutatott, sajtó alá rendezett, szöveggondozott. Hiszszük, hogy feltáratlan terület nem maradt Gáborjáni Szabó Lőrincsel kapcsolatban.

Jó volt a Semmiért egészen női változatát hallgatni Mikita Dorka Júlia színművész-hallgató előadásában, aki igaznak láttatta a vers kegyetlen szépségét.

Nehéz eldönteni, hogy kiről szolt ez a Klubdelután. Akit Illyés Gyula 1945 május nyolcadikán a XX század legnagyobb költőjének nevez? Szabó Lőrincről, aki költővé válását Babits Mihálynak (– aki

Ady után a legnagyobb!) köszönheti? Az ő költői nagyságának megismertetését tűzte ki célul Kabdebó Lóránt fiatal magyartanár, akiből irodalomtörténész, tanácsalapító, tudós lesz. Kabdebó bonyolult nyelvészeti-szerkezeti elemzéseivel tárja fel és bizonyítja Szabó Lőrinc zsenialitását. „Nem vagyunk olyan gazdagok, hogy Szabó Lőrinc és Németh László agyüze-meiről lemondhatnánk...” írja Vas István költő. Mert az 1928-ban megírt Vezér című vers okán Szabó Lőrinc ellenségei 1945 márciusában a szovjet csapatok térhódítása nyomán támadásba lendülnek, és Hitlerhez írt óda hamis vádjával letartóztatják. Védekeznie kell annak, aki emberségből zsidókat mentett, és nem csak barátait! És Szabó Lőrincért összefognak pályatársai, Erdei Ferenc belügyminiszter hatására nem folytatnak ellene eljárást a koholt vádak miatt.

Ez utóbbi történésről Dobos Marianne A szöttes túloldalán című fantasztikus oknyomozó riportkönyvéből értesülhettünk. Számomra itt vált evidenciává: két szuvertén alkotó szimbiózisban, összefonódva de mégis külön, nagyszerű hiánypótló könyvet jelentetett meg. Lóránt és Marianne csalhatatlan érzékeléssel választják ki a legértékesebb EMBEREket.

Letaglózva forogatom a frissen kapott dedikált könyveket. Nem lehet letenni az izgalmas, szórakoztató interjúkat, a

diktatúrákból menekülők, hontalanok, arisztokraták, munkások és értelmiségiek történeteit. Benne van Magyarország és Kelet-Európa történelme.

Szellemes előadónk, Marianne mesélt a Kabdebó anyukáról, aki Rákosi pajtásnak is levelet írt a fiával történt igazságtalanság miatt – és orvosolták a bajt. Aztán Aczél elvtárs is kapott levelet a mamától, amit „nem tett ki az ablakra”.

Várady Mária kérdésére Marianne mesélt sorsszerű megismerkedésükről, ami hol is lehetett máshol, mint egy koncerten, amikor a közös barátnőhöz szólva elhangzott: „De szép barátnőd van!” – mondta Lóránt Mariannára célozva. És a koncerten egymás mellett ültek. És aztán szerelemben, házasságban, küzdelemben még 58 évig.

A születésnapos (80.) Marianne köszöntésén velünk ünnepelt fia, *Kabdebó Tamás* és felesége *Erzsébet*, az unokák, a fiatal *Kabdebó Noel Dominik*, és a *Kabdebó György* leánya, a törékeny *Kabdebó Brigitta Boglárka* és az unokahúg *Mikita Dorka Júlia*.

A szerteágazó híres Kabdebók és Capdebok sorát igyekezett felvázolni *Zsigmond*

Benedek armenológus. Hogy hány ilyen nevű magyarörmény létezik. azt nem lehet tudni, de tavaly Gergyószentmiklóson, a családi találkozón 156 fő mind Kabdebónak vallotta magát!

Az elsők közt szereztek nemesi címet; minden lehető foglalkozásban, művészetben képviseltették magukat: papok, építészek, jogászok, gyógyszerészek, zenészek, írók, irodalom-történészek. Oly szövevényes rokonságban állnak az erdélyi örményekkel, hogy mindenkinek van Kabdebó-Capdebo rokona. Örömmel üdvözöltük *Capdebo Ákos* építész körünkben, és tudjuk, hogy neves építész elődei vannak ugyanezzel a különleges névvel.

Kabdebó János kiváló fotóművész képviselőtársunk és felesége *Erzsébet* nem hiányozhat e találkozóról! Ők is büszke magyarörmények, akik jóhírért keltik közösségünknek.

Marianne könyvéből idézem a záró gondolatot: „*Szellemi erők nélkül nincs szellemi megmaradás*” A mi magyarörményeink erőt képviselnek, amire büszkék lehetünk, s ha lehetőség adódik, meg kell jelölni hovatarozásunkat. Jó alkalom erre a közelgő népszámlálás.

Dobos Marianne (balról a negyedik) a Kabdebó család tagjai körében (Fotó: dr. Polls Mouner)

Idézzük fel közösen a 25 évet!

Emlékezzünk vissza a Klubokra

Több évtizede rendezi (már amikor a pandémiás helyzet megengedi) az EÖGYKE a Fővárosi Örmény Klubot. Hónapról hónapra változatos kulturális programokkal megtöltve a délutánt, az összetartozás érzését adva a közösség tagjainak, élővé téve a kapcsolatokat, barátságokat. Összeszedtünk néhány visszaemlékezést múltbéli Füzetekből, hogy felidézhesünk néhány szép emléket a sokszázból.

1998 április 16-án tartott klub

Kedves Barátom !

Kértél, hogy számoljak be a legutóbbi klubnapunkról, mert nem tudsz eljönni. Nehéz feladatot róttál rám. Nem is tudom, hol kezdjem. Talán legjobb lesz, ha az elején.

Háziasszonyunk, Sarolta asszony motója és bevezetője után páter Fidél egy rendkívül érdekes előadást tartott a torinói halotti lepelről, kiemelve annak örmény vonatkozásait. Úgy-e nem tudtal arról, hogy a lepel Edessába került *I. Abgár* örmény királyhoz, akit kigyógyított a leprából. El kell olvasnod a könyvet!

A sok feltett kérdés után *Gál Emese* kedves hangja üdített fel. Néhány népdalt és virágéneket énekelt nekünk.

Ezután Sarolta asszony a XX. század legnagyobb népirtásáról, az örmény genocídiumról emlékezett meg, amely egyes

becslések szerint 2,5 millió örmény elpusztítását eredményezte. Megdöbbentő adatokat említett s mindezekért a törökök a mai napig nem követték meg az örményeket! Majd erre emlékezve - a nála megszokott avatott tolmácsolásban - örmény költők verseit adta elő. A verseket *Simay Gergely* fordította.

Ezt követően ismét *Gál Emese* énekelt.

Nagy érdeklődéssel vártuk *Dr. Száva Tibor* beszámolóját a csikszépvízi Iszaak-Száva család krónikájáról. Évekig tartó kutatással és kitartó munkával állította össze a család szerteágazó történetét.

Nagyon sok kérdést kapott, amelyekre szívélyesen, közvetlen hangon és részletesen válaszolt. Nagyon sok család irata került a kezébe, amelyeket részben fel is használt.

Mindenkit arra buzdított, hogy fogjon hasonló munkába, mert - mint hangsúlyozta - Erdélyben minden leírt magyar szóra szükség van. De - és ezt is a lelkünkre kötötte -, soha ne szóbeszédre hallgassunk, csak az okmányok alapján szabad dolgozni!

Sajnálhatod, hogy elmulasztottad ezt az összejövetelt, amely vidám beszélgetésekkel, jó hangulatban alig-alig akart véget érni.

Az első Klub, 1996. március 21-én

1998 július 16-án tartott klub

A nagy meleg ellenére ismét megtelt a klubterem a Magyarok Házában. A program sok érdekességet kínált és adott is. *Dr. Czárán István* előadása az erdélyi örmény városok jogi státusának alakulásáról a magyarörmény múltat ismertette Erdélyben, míg *Petrás Mária* csángó népdalénekes és iparművész a moldvai csángók mai nehéz helyzetébe engedett bepillantást. Kb. 300.000 csángó él elszigetelten, szinte elhagyatva Moldvában, akik katolikus vallásukat sem tudják hitük szerint és anyanyelvükön gyakorolni. Magyar iskolák és magyar katolikus plébánosok híján felgyorsult az elrománosodás, az anyanyelv elvesztése, az ortodoxia térhódítása. Már csak vagy 80.000-en beszélnek a csángó magyar nyelvet s a 2-300 gyermek taníttatása Csíkszeredában, Udvarhelyen és Budapesten sem tudja megállítani a folyamatot. Ráadásul Csíkszeredában meg is szűnt ez a lehetőség. Nem szabad lemondani róluk, tenni kell valamit értük is mielőbb! Máriát - ízes és mondanivalóval teli beszéde, kedves lénye, csodálatos hangja miatt - azonnal mindenki szívébe zárta. A varázst csak növelték a kristálytisza, követ meg-mozgató hangon, dobbal kísért - gyönyörű csángó népviseletben előadott - erdélyi és csángó népdalok, balladák. De még mindig volt mivel fokozni az élményt. Csodálatos kerámiáit, csángó madonnáit látva végképp mindenki szívébe zárta ezt a - nagy művész létére is - szerény, alázatos asszonyt. Itt él közöttünk 8 éve 2 gyermekével. Fogunk még találkozni Vele szerény műtermében, kiállításain és közösségünkben. Szeretettel várjuk.

Öröm volt tapasztalni a klubtagok aktivitását. *Dávid József* író és költő klubtársunk kedves bemutatkozása, műsorhoz választott versének felolvasása bizonyítja,

Pál Árpád, Gyergyószentmiklós polgármestere átadja a díszpolgári kitüntetést Vákár Tibornak 1999 decemberi Fővárosi Örmény Klubon

hogy milyen nagy igény van egymás megismerésére.

Végül *dr. Sasvári László* előadása párhuzamot vont az örmény és a görög liturgia között, sok érdekességet megvilágítva. Komoly gondolatokat vetett fel az örmény katolikus vallásunk gyakorlását illetően, amely ugyancsak sürgetően megoldandó kérdés.

(M)

2001. dec 20. Betlehemi hangulat

Jó közösségben ez többnyire sikerül s december 20-án a Fővárosi Örmény Klub estjén sikerült is.

Dr. Issekutz Sarolta elnök, a klub háziasszonya rövid beköszöntőjét azzal vezegte, hogy elismételte egykori bevándorló őseink nyugati-örmény nyelven:

Snorhávör nor dári! Ez annyit tesz, hogy boldog újévet - mégha ükapánk esetleg meg is botránkozik a kiejtésünkön.

Következett ezután Bach e-moll szonátájának I. tétéle, *Fogolyán Kristóf* előadásában. Vajon, mennyire vagyunk tisztában azzal, milyen magas rendű zenét milyen magas szintű előadásban kapunk, amikor *Kristóf* efféléket játszik fuvolán? Hangszere mindig tisztán szól, nincs falzett, van viszont jó előadói szerkesztés, az egyes szekvenciák megfelelő, élvezetes ritmizálása.

Karácsonyi bethlemes előadás

A Szongott Kristóf-díjak hagyományos átadása, amelyre immár harmadik alkalommal került sor, ezúttal két elhunytat idézett elénk.

Dr. Issekutz Sarolta laudálásában ismertette *P. Kádár Dániel Antal C.M.Vind apátplébános* életét, aki posztumusz kapta az EÖGYKE hálája jeléül e díjat (a „C.M.Vind” rövidítés azt jelenti, hogy páter Kádár a bécsi mechitarista rend tagja volt). Amíg a beszéd tartott, igen hal-kan és nagyon találó módon a magnóról egy örmény saragán dallamát hallottuk. A díjat az elhunyt tisztelendő beteg rokona helyett ennek ismerőse vette át. ...

A másik, ugyancsak posztumusz Szongott-díjat *Szongoth Gábor* bejelentése szerint a bizottság *dr. Hovannesian Eghia* ügyvédnek juttatta. A laudálást ezúttal *Várady Mária* tartotta az egykori, gödöllői ügyvéd tevékenységéről, aki számos, az örmény kultúrára vonatkozó könyv szerzője, vagy társszerzőként világra segítője volt. A díjat az elhunyt legidősebb unokája, *dr. Tarján Tamás* vette át.

Ismét a zenéé lett a szó: Bach e-moll szonátájából a második tétel következett és *Fogolyán Kristóf* fuvolájából szállt, röppent, csilingélt és búgott a dallam.

Hátra volt még egy, újonnan alapított díj átadása. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület ugyanis úgy találta méltónak, hogy legalább szimbolikusan fejezze ki köszönetét azért az odafigye-

lésért, amivel munkáját és tevékenységét kíséri valaki. Idén első alkalommal a Kulturális Egyesület vezetősége és a közösség tagjai felruházták *Weinwurm Árpád* urat, a Fővárosi Közgyűlés Kisebbségi, Emberi Jogi és Vallásügyi Bizottságának elnökét, a tiszteletbeli örményt az *EÖGYKE Fáradhatatlan Támogatója* címmel. A közösség nevében az ANI-ból származó, 13-ik századi, örmény kódexlap másolatával díszített diplomát *dr. Issekutz Sarolta* elnök nyújtotta át *Weinwurm* úrnak, aki rövid beszédben köszönetet mondott, emlékeztetve, hogy éppen azért, mert nevéből következően ő is egy magyarországi kisebbségből származik, rokonszenvvel figyeli a magyarörmények munkáját.

Hagyománnyá vált az is a Fővárosi Örmény Klub karácsonyi összejövetelein, hogy a Szent Család Plébánia hittanos színjátszói betlehemes játékot adnak elő, kedvesen, tisztán, ahogyan az a Betlehemhez és a gyermekszínházhoz illik. Ezúttal igen érdekes anyag szerepelt *Új Erdélyi Betlehemes* címen az elmúlt, 20-ik századi karácsonyi játékok közül, amelyeket *dr. Kilián István* történész professzor dolgozott fel és adott közre; felesége rendezte az előadást. ...

A *Wertán Kinga* jelmezeiben megjelenő gyermekek-fiatalok az erdélyi falu, a hegyek közötti világ hangját hozzák, azt az abszurd népi látásmódot, amely a magyar kultúrkör sajátja.

A klubest résztvevői hálás tapsviharral jutalmazták az ifjú színjátszókat. Aztán ajándékozták, beszélgetések a finomsággal teli asztalok körül.

Végül abban a kicsi kosárkában, amellyel az EÖGYKE minden jelenlétét megajándékozott, magammal vittem egy kis reményt.

Snorhávör nor dári!

dc

19

2002 márciusi Klub leírása

Március 21-én a Fővárosi Örmény Klub soron következő találkozásán *Murádin Jenő* kolozsvári művészettörténész tartott diavetítéses előadást *Papp Gábor, egy magyarörmény festő Kolozsvár és Szeged között* címen. (Az előadás szövegét jelen számunkban, a klub-beszámoló után közöljük.) Az előadás után remek hangversenyben volt részük a jelenlévőknek. A zeneszerző ugyanis, akinek műveit *Lakatos Orsolya, Szilvay Ingrid* és *Fogolyán Kristóf* adta elő, nem más volt, mint maga *Johann Sebastian Bach*.

Szilvay Ingrid bevezetőjében elmondta, hogy a zeneszerző-óriás 1685-ben pontosan március 21-én született Eisenachban, és 1750. július 28-án hunyt el Lipcsében. A hangverseny tehát - mondhatni -, „születésnapi” volt. Bach apja, *Johann Ambrosius* udvari és városi muzsikus volt, a kamaszkorú *Johann Sebastian* pedig szülei halála után bátyjához, *Johann Christoph*-hoz került, aki orgonista volt. Ezt a zenész-családi hagyományt gyermekei is folytatták: a nagy Bach húsz (!) gyermeke közül fiai, *Wilhelm Friedemann, Carl Philipp Emanuel, Johann Christoph Friedrich, Johann Christian* ugyancsak zenei, zeneszerzői pályára lépett, de unokatestvérei és azok gyermekei közül is sokan ezt a pályát művelték: a zenetörténet összesen 12 Bachot tart számon a családból.

Ükapja *Veit Bach* sütőmester volt, aki Thüringiából egy időre Pozsonyba költözött, majd visszatért. Ennek fia, Hans (tehát *Johann Sebastian* dédapja) már zenész volt Erfurtban. *Szilvay Ingrid* elmondása szerint Bachot született szemrendellenesség gyötörte, amelynek következménye, hogy élete utolsó három évében megvakult, ám a halála előtti pillanatokban ismét látott.

A klubesten *Lakatos Orsolya* zongoraművész a G dur toccatát adta elő, ezután *Szilvay Ingrid* és *Fogolyán Kristóf* az E dur fuvola-csemballo szonátából játszott két tételt. A nagy tetszés, a szünni nem akaró taps arra készítette *Szilvay Ingridet*, hogy ráadásul eljátszotta az E dur preludium és fugát, amely orgonára készült, majd a Cisz dur preludium és fuga hangzott fel. Zárásul a művésznő kedvencét, az esz mol preludiumot játszotta el, amely csemballóra született.

Az első tavaszi nap zenével gazdag klubestjét, a magas színvonalú hangversenyt a jelenlévő, nagyszámú közönség hosszas tapssal köszönte meg. Ezúttal is köszönjük a kimagasló élményt!

dcs

2000. októberi klubest bemutatása

Nagyon tudjuk szeretni hőseinket, ha már halottak. Megjegyezzük róluk, hogy hősök, de a többi már a történések dolga: kutatásuk csak ők *Batthyány Lajos, Nagy Imre, Kiss Ernő* vagy *Mansfeld Péter* életét...

Mi majd hivatkozunk a híres alakokra. Főként évfordulókon. Ne higgyük, hogy ez valamiféle „magyar specialitás”... általános, emberi vonás.

Nagyon nehezen tudunk ugyanis megbirkózni az élő legendával, az élő hőssel. Ez érthető, bár nem megbocsátható. Nagyon nehéz kezét fogni valakivel, akinek majd, halála után legalábbis utcanév, emléktábla, netán emlékmű jár. Nagyon nehéz megélni azt, hogy a történelemmel találkozunk.

A Fővárosi Örmény Klub legutóbbi, október 19-én tartott találkozásán efféle feladattal találkoztunk. A feladat neve: *Pongrácz Gergely*.

A teljességhez hozzátartozik, hogy jelen voltak sokan, akik most először érdeklőd-

tek a Klub iránt. *Pongrácz Gergely*, az 1956-os legenda, a Corvin-köz parancsnoka vonzotta a közönséget. Az élő legenda különféle dolgokat mond, mondhat, és az is természetes, hogy az odaadó hallgatóság számára az élő legenda minden szava szent. Hiszen éppen ezért nagy és nehéz élmény az efféle.

Ne feledjük, hogy nem tudhatjuk, milyen verseket írt volna *Petőfi* (50 évesen), ha életben marad, mit tett volna *Aulich Lajos*, ha mégsem akasztják fel az aradi vészthelyen...

Sajnos, ez fordítva is igaz: képzeljük el, mennyire osztatlan hódolat övezné mondjuk *Pongrácz Gergely* alakját, ha Kádáréknak sikerülne őt elkapniuk és felakasztaniuk.

Hát ezektől a kényszeres megszokásoktól nehéz szabadulni, ettől az olcsó érzelemtől. Hogy csupán holt hőseinkkel tudunk mit kezdeni, ismétlem, nem mi, magyarok”, hanem „mi, emberek”.

Pongrácz Gergely tanú. Élő legenda.

A Fővárosi Örmény Klub estjén ezúttal a történelemről kiderült, hogy nem múlt, viszont megtörtént. Igenis megtörtént. Úgy történt meg, ahogyan megtörtént s nem föltétlenül úgy, ahogyan később ez s az az irányzat szeretné...

Bevezetőül *B. Kovács Júlia* néhány részletet olvasott fel *Pongrácz Gergely Corvin köz 1956 c. könyvéből* „Őseim /.. / Örményországból menekültek, ahol a törökök évszázadokon keresztül mészárolták őket. Alapítói voltak Szamosújvár városának, mely egy völgykatlanban terül el a Szamos partján és annak területét megvették az akkori magyar királytól.”

„Családi vonatkozásban, egyik dédnagyapámat a szamosújvári *Novák Tivadart*, 1849-ben Haynauék agyonlőtték”. Édesapám az első világháborút, mint tartalékos hadnagy harcolta végig. *Brussilov*

Kecskés Együttes karácsonyi műsora

tábornok offenzívájának feltartóztatásáért a harmadosztályú katonai érdemkeresztet kapta, a kardokkal díszítve, később pedig vitézzé avatták. Az első világháborúban végzett tevékenységének elismeréséül 19 éremmel tüntették ki.”

„1940-ben, Észak-Erdély felszabadulása után, Édesapám Szamosújvár polgármestere lett. Később bevonult és mint tartalékos főhadnagy, majd százados az apahidai vasúti csomópontnak lett a katonai parancsnoka. A második világháborúban apám, négy idősebb testvér és sógorom vett részt. Legidősebb bátyám, Simon hat-szor sebesült és ő is megszerezte magának a vitézséget.”

Ezután következett az est vendége. *Pongrácz Gergely* kötetlenül beszélt színes életről s elsősorban a nagy napokról. Az elhangzottakból részleteket villantunk fel: November 27-én történt.

Ernő bátyám Erzsébeten lakott.

A hat testvér közül itthon volt édesanyám, kishúgom, Ernő bátyám, a felesége és két kisgyermek, és az anyósom. Én azt gondoltam akkor, hogy engem letartóztatnak és 5-6 évre biztosan bezárnak a börtönbe. És itt marad szerencsétlen Ernő, egy vézna, gyenge fizikumú emberke. Azt gondoltam, hogy most kiviszem édesanyámat és a kishúgomat, majd visszajövök Ernőért. Az történt, hogy 27-én reggel bejöttünk a Boráros térre, a Körúton jöttünk, hogy majd átmegyünk a hídon, és amikor a Corvin közhöz érünk, pontosan

a mozi előtt állt egy tank. Egy orosz tank. Ismétlem, ez november 27. A tankon deréig kinn áll egy orosz katona. Édesanyám ránéz, megáll és így szól: Gyerekek, ez az orosz katona egy örmény.

Mondom, anyukám, az Isten áldja meg, menjünk innen, ha valaki itt felismer, akkor baj van. Tűnjünk el azonnal. - Nem, én nem megyek sehova, beszélni akarok veled. Szinte kiszakítja magát a kezünkől, odamegy a tank mellé és örményül felszól.

Az orosz katona kiugrik a tankból, és azt mondja: ajo. Összeölelkeznek az orosz katonával. Na mondom, ha valaki meglátja, hogy a Corvin köz főparancsnokának az édesanyja az orosz katonával ölelkezik, akkor annyi. Hát..., ez volt a történet. Sokat emlegettük édesanyámmal, miután kikerültünk. Végülis 28-án hajnalban léptük át a határt.

Amikor kikerültünk a táborból, regiszt-

ráltak, utána édesanyán mindjárt felhívta a mechtaristákat Bécsben. Mindjárt jött egy kocsi, és bevitték minket a kolostor nyaralójába.

Azt mondták, hogy a rendelkezésünkre áll, bár november vége volt. Bátyám már ott volt. Ott feküdtem le azzal a gondolat- tal, hogy másnap visszamegyek Magyarországra. Én nem azért harcoltam végig a forradalmat, hogy most itthagyjam az országot. Másnap reggel arra ébredtem, hogy valami van a lábammal. Bátyám hozott egy láncot két lakattal és az egyik lakat a vaságyon, a másik a lábamat körbefogó vasláncon. Oda voltam láncolva. Amíg meg nem esküdtem édesanyám egészségére és életére, hogy nem jövök haza, addig nem vették le. Három napig feküdtem az ágyban. Ekkor mondtam, na jó, nem jövök haza.

Idézzük fel közösen a 25 évet!

Válogatás a Fővárosi Örmény Klub programjai közül - csak úgy ideöntve

1997. január Erdélyi városok I. rész vetített képes előadás Előadó: Dr. Szarka György

1997. február Jengibarján Dávid örmény népzenei összeállítása

1997. április Kányádi Sándor „Örmény sirkövek” című estje

1997. május Dr. Bertényi Iván egyetemi tanár (ELTE Bölcsész Kar Történelem Segéd tudományai Tanszék) előadása a heraldika (címertan) alapfogalmairól

1997. június A kolozsvári Fugulyán család története. Előadó: Fancsali János zenetörténész.

1997. szeptember Fogolykiváltó Boldogasszony: „Patrona Armenorum”, Előadó: dr. Magyar István Lénárd egyetemi tanár

1997. december Karácsony az erdélyi örményeknél Előadó: dr. Sasvári László

1998. január A klub vendége: Ablonczy László, a Nemzeti Színház igazgatója

1998. április A Torinói lepel örmény vonatkozásai. Előadó: Páter Fidé

1998. július Az erdélyi örmény városok jogi státusának alakulása. Előadó: dr. Czárán István

1998. november Gondolatok az identitásról. Előadó dr. Semsey András pszichiáter

1999. március Vendégeink: Szervátiusz Tibor szobrászművész és Szervátiuszné Barna Klára újságíró

1999. június Kocsis István: „Tárlat a utcán” című egyfelvonásos színdarabja.

1999. szeptember FÉNYES ÉG ALATT - Pódium-műsor két hangra az 1848-49-es magyar szabadságharc emlékére – Kiss Törék Ildikó és Varga Vilmos előadásában (Nagyvárad)

1999. december Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület által alapított Szongott Kristóf díjak átadása - P. Fogolyán Miklós Lukács gyergyószentmiklósi örménykatolikus plébános (posztumusz) - Vákár Tibor festőművész, építész

2000. január A Szent Korona misztériuma és tana, Előadó: Kocsis István. Szent István-, Mária- és gregorián énekek Előad: Petrás Mária csángó népdalénekes

2000. február Születésnap... Wass Albertre emlékezünk. Wass Albert: Te és a világ - Tanítások-útravalóul Könyvbemutató, előadó: Simó József, a Czegei Wass Alapítvány elnöke

2000. április Filmvetítés: Madách Imre Az ember tragédiája c. rajzfilm néhány epizódja, Rendező: Jankovics Marcell, operatőr: Bacsó Zoltán. Erkölc, hazafiság, nemzeti kultúra időszerűsége a harmadik évezred küszöbén. Vendégünk: Jankovics Marcell filmrendező

2000. június Munkácsy Mihály és kora, A festő halálának 100. évfordulója alkalmából Murádin Jenő művészettörténész, a kolozsvári Képzőművészeti Főiskola tanára vetített képes előadása

2000. július Emlékezés Zubolyra (Dr. Bánynai Elemér halálának 85. éves évfordulóján) Előadó: Dr. Nagy Károly, a Magyar Nemzeti Múzeum Baráti Köre elnöke

2000. augusztus Megfogyva bár, de törve nem... Kiss Törék Ildikó és Varga Vilmos /Nagyvárad/ előadójestje

2000. október A magyarörmény Hollósy Simon, a nagybányai festőtelep alapítója Vetített képes előadás, Előadó: Murádin Jenő művészettörténész (Kolozsvár). Hajtsunk fejet a mártírok előtt és tanuljunk a túlélőktől! (1956) Vendégünk Pongrácz Gergely, Bevezetőt mond: B. Kovács Júlia (Kolozsvár)

2000. november Az örmények és a magyar színészet, Dr. Enyedi Sándor kandidátus, színháztörténész előadása

2001 január vidám évezredkezdés.hu, Zenés kabaréműsor, közreműködő: Dinyenyés József daltulajdonos

2001 április „Az út csak visszafelé vezet előre”. Beszélgetés Kátai Mihály festőművésszel, a hazai zománcművészet kiemelkedő alakjával és házastársával: Szilvay Ingrid zongoraművésszel.

2001. június Szamosújvártól Bécsig, az örménykatolikusok nyomában Tutsek János vetített képes előadása.

2001 július Liszt Ferenc életútja. Diavetítés muzsikával. Előadó: Lukin László, a Liszt Ferenc Társaság társelnöke.

2001 augusztus „KELJ FEL, KELJ FEL MÁRIA!” /moldvai csángó népi imák, mári énekek, legendák, látomások/ Kóka Rozália előadóművész és Petrás Mária népdalénekes, iparművész előadójestje

2001 október „Cantio de Transylvania” Erdély történelme énekekben. Kobzos Kiss Tamás énekmondó lant, koboz, tekerőlant kísérettel

Voith Ágnes színésznő Klub vendége

2001. november Ósi keresztény központ: Kappadókia Horváth Zoltán György és Gondos Béla diavetítéses előadása

2002 február Ady Erdélye és Erdély Adyja. Előadó: Pomogáts Béla irodalomtörténész

2002 március Papp Gábor, egy magyar-örmény festő Kolozsvár és Szeged között, Előadó: Murádin Jenő művészettörténész (Kolozsvár)

2002 április Molnár Ferenc: A cukrászné Vígjáték két részben. A nagyváradai Kiss Stúdió Színház előadása.

2002 július Sacra Korona - magyar film – vetítése.

2002 december Szent karácsony ünnepén. Szongott Kristóf díjak átadása, Díjazottak: Dr. Csordás Eörs kanonok, a Pazmaneum rektora, Dr. Semjén Zsolt, helyettes államtitkár, parlamenti képviselő. Betlehemes Közreműködik: Szent Család plébánia gyermek színjátszó köre
2003. február 20. Egy örmény menedék - Libanon, Szabó László fotóművész vetített képes előadása

2003. június „Mellékhatások tekintetében kérdezze meg gyóntatóját és sírásóját...” Találkozó Lászlóffy Aladár Kosuth-díjas költővel.

2003. szeptember A szépvízi magyar-örmények nyomában - könyvbemutató. Ta-

lálkozó dr. Száva Tibor Sándorral, Murádin Lászlóval és Novák Ferencsel.

2003. december Szent Karácsony ünnepén Szongott-díjak átadása, Szent Család Plébánia Színjátszó Köre, Kecskés Együttes zenéje

2004. február Puskás Attila örmény katolikus vikárius előadása: Az örmény egyház szerkezeti felépítésének teológiai és történelmi kérdése.

2004. március A szimbólumokról. Vendég: dr. Dávid Katalin művészettörténész.

2004. május A Szent Korona aranyműves szemmel a legújabb kutatások tükrében, Előadó: Woth Imre, a Magyar Korona Örök Egyesületének elnöke. Könyvbemutató: Lukin László zenetörténész bemutatja Fancsali János: Magyarörmény zenei breviárium című könyvét.

2004. június Vendégünk: Gyulai Líviusz Kossuth díjas képzőművész és Vennes Emmi művészpár. Rajzfilmek vetítése

2004. szeptember Piros szív, fehér hó, zöld levél... Zenés beszélgetés Mártonffy Miklós zeneszerzővel, a világhíró szanzonekessel.

2005. március Kobzos Kiss Tamás műsora
2005. szeptember Kovács Bálint: A hitterjesztés Szent Kongregációja és az erdélyi örmények kapcsolata a 18. század első évtizedeiben - előadás. Polyák Mariann: Ávedik Lukács és az erzsébetvárosi örmény közösség a 19. század második felében - előadás

2005. október Franz Werfel: Musza Dagh negyven napja című regény alapján készült ARARÁT film vetítése.

2005. november Az Emberkatedrális. Márton Áron emlékezete (Szemelvények az első örmény katolikus vikárius életéből) - László Károly színművész – Sepsiszentgyörgy

2006. január Erdélyi örmény népmesék kicsiknek és nagyoknak örmény népzene-

nével, örményországi képekkel fűszerezve. Közreműködnek: Csíkszentgyörgyi Ficzus Margit, Dr. Issekutz Sarolta, Kátainé Szilvay Ingrid, és Várady Mária

2006. február Vendégünk: Bánffy György színművész

2006. március 16. ünnepi műsor Minden magyar márciusa, Sebesi Karen Attila színművész, Kobzos Kis Tamás zeneművész közös műsora, erdélyi magyar írók, költők és 1848-49-es dalok, valamint Dávid Antal Iván Háromszék nem alkuszik című történelmi regényének bemutatása

2006. április Czárán Gyula 100 éve költözött az Úr szeretetébe. Vendégeink: Fancsali János és Lászlóffy Aladár

2006. június Az erdélyi örmény népzene
Előadó: Száva Sándor beszélgető partnere Kobzos Kis Tamás

2006. október Bemutatkoznak új képviselőink

2006. december Szent Karácsony ünnepén A Szongott Kristóf díj átadása. Közreműködnek: Nyisztor Ilona csángómagyar népdalénekes, Várady Mária színművész, Fogolyán Kristóf fuvolaművész. Pásztorok megkísértése - Betlehemes játék, prof. Kilián István gyűjtése nyomán. Előadja a Szent Család Plébánia Gyermekek Színjátszó Köre

2007. január Gazdovits Miklós (Bukarest): Az erdélyi örmények története – Előadás és könyvbemutató

2007. március Kali Kinga: Ki lehet örmény?

2007. április Zsigmond Benedek: Hat évezredes utazás Örményországban – Vetített képes előadás

2007. augusztus Vendég Losonczy Lilla festőművész és férje Losonczy Miklós művészettörténész

2007. szeptember Magyarörmény morzsák a Mezőségről – Előadó Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár)

2007. november Zakariás Enikő: „Örmény motívumok és virágkötészet” – portréműsor és bemutató Közreműködik: Puskás Eszter

2008. január Az Ararát Ravennában – Várady Mária: Egy zárandokút tanulságai

2008. május Filmvetítés: Pandzsuni, a jövőtől (1993, örmény nyelv, magyar felirat) játékfilm,

2008. augusztus Dukai Ditta etnológus: Képek az örmény gyümölcskultúrából – vetített képes előadás

2008. szeptember Kedves nők, napok, virágok (Kiadó: Zakariás Enikő, Budapest 2008) – Zakariás Enikő könyv- és virágbemutatója

2008. november Ünnepi hangverseny az '56-os forradalom és szabadságharc áldozatai emlékére – Közreműködik: Kirkosáné Magda Tünde (vibrafon), Kirkosa Péter (hegedű), Arany Zsuzsanna (zongora)

2009. március Dr. Száva T. Sándor: Gyergyói- és szépvízi magyarörmények nyomában c. könyvét bemutatja Tófalvi Zoltán író, történész (Marosvásárhely)

2009. április Népköltészet és evangélium, Előadó: Faragó Laura énekművész.

2009. június Torma Zsófia, a világ első régésznöje – Előadó: Szakácsné Friedrich Klára, Torma Károly régész, akadémikus, egyetemi tanár, Aquincum romjainak feltárója, az aquincumi múzeum megalapítója – Előadó: Bálintné Kovács Júlia.

2009. szeptember Mi így készülünk '56 ünnepére – Filmvetítés: „Népek Krisztusa, Magyarország” 1956 – I. rész: Megszállás és diktatúra, II. rész: „Mint az első szerelem...” – Jelenczki István filmje

2010. január „Ordosztól a Kárpát-medencéig” – A magyarok ősei indiai, perzsa, örmény és bizánci források alapján – Dr. Aradi Éva vetített képes előadása.

2010. február A 2009-es MANASLU expedíció: a 8000-es csúcs támadása és

meghódítása – Az első magyar „Hópárduc” vetített képes előadása – Előadó: Eröss Zsolt, Gyergyó díszpolgára.

2010. március Nelly az örmény klubban – Igen, igen kedves közönségünk, kedves örmények, jól látják: Nelly Shahnazaryan, a Keresztút szerzője, az ünnepelt író nő lesz – mind a március 17-ei Keresztút című monodrámának a díszvendége.

2010. június Az erdélyi örmények vallási társulatainak alapítása – Előadó: Kovács Bálint, a Lipcsei Egyetem, a Kelet-Közép-Európa Intézet (Lipcse) tudományos munkatársa.

2010. július „Képes, képtelen zenés meglepetések” – Örmény fotók, kisfilm bemutatása. Kabdebó János munkáiból/ alkotásaiból, zenei kísérettel.

2010. augusztus Dr. Garda Dezső (történész, egyetemi tanár): Erkölc és tisztesség a gyergyószentmiklósi örmény közösségben – előadás.

2010. szeptember Mozgóképregény – a Korbuly család XX. százada (filmvetítés) – Rendezte: Péterffy András, operatőr: Kurucz Sándor, szerkesztette: Korbuly Judit

2010. november Bemutatkozik egy muzsikusi család: Kirkósa Péter hegedűművész és családja.

2011. január Könyvbemutató: Gudenus János József: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája - Délvidéki örmény nemesek – Elemér, Écska, Nagybecskerek (szerk: dr. Issekutz Sarolta)

2011. március Vikol Kálmán népzeneész, tanár: Határon innen és határon túl (Emlékezés az 1848-as szabadságharcra)

2011. május El Camino = Az ÚT: 900 km gyalog, egyedül – Zárug Zita Anna vetített képes előadása.

2011. június Örményország hegy- és vízrajza egy egyetemista geográfus szemével – Dr. Kubassek János geográfus, Érdi Föld-

rajzi Múzeum igazgatója.

2011. szeptember Megemlékezés Nuridsány Zoltán örmény származású festőművész halálának 37. és születésének 86. évfordulójáról – képek és méltatás. A keresztény Örményország – Örményország szent helyei – ismerteti Nuridsány Zoltánné

2011. november Dr. Papp Erzsébet: Hasonzó növények c. atlaszának bemutatója, melyen részt vesz a festményeket készítő 88 éves erdélyi örmény szerző is.

2011. december Szent Karácsony ünnepén – Ünnepi műsor, Szongott Kristóf díjátadás, Közreműködik: Dinnyés József daltulajdonos és Flórián Antal színművész, Csoda: a Bókovács lányával – (Szamos)Újvári betlehemes – Dr. Kilián István gyűjtése – Előadja a Szent Család Plébánia gyermek színjátszó köre

2012. január Örmény világok könyvbemutató a Világok című Látó antológia kapcsán – Vida Gábor és Kali Kinga vetítéssel és beszélgetéssel egybekötött könyvbemutatója.

2012. április A kaktusz is örmény virág? – Zenés találkozás Voith Ági Jászai Mari-díjas színművésszel

2012. július Kabdebók egymás közt – Vendég: Prof. Dr. Kabdebó Lóránt.

2012. szeptember Zakariás családi találkozó – Vendéglátó: Zakariás Enikő

2012. december Szent Karácsony ünnepén – Ünnepi műsor, Szongott Kristóf díjátadás – Díjazott: Csikkörzeti Magyar-Örmény Közösség Szent-háromság Alapítványa – Csíkszereda, Közreműködik: Ferencz Éva énekművész, Fogolyán Kristóf fuvolaművész és Várady Mária színművész.

2013. január Rozsos Tamás László: Az erdélyi örmény eredetű nemes Lukács család genealógiája, Közreműködik: Kobzos Kiss Tamás lant- és gitárművész

2013. február ifj. Vákár Tibor: Örmény

Szabó Anikó és Mikó István a Klub vendégei

építészet Gyergyószentmiklóson – 150 éve született Vákár Tibor építész és festőművész – vetített képes előadás

2013. március Hermann Róbert hadtörténész – Az Aradi Erekléműzeum kincsei

2013. április Kerékpárral világszerte – Zárug Zita és Harkányi Árpád – Közreműködik: Zárug Kati és Heim Pál – vetített képes előadás

2013. augusztus Kali Kinga – Kulturális stratégiák: armenizmus és neoarmenizmus előadás. Közreműködik: a Tigrán zenekar

2013. december Szent Karácsony ünnepén – Ünnepi műsor Szongott Kristóf díjátadás – Díjazott: Dr. Kovács Bálint történész, armenológus és Pál Emese művészettörténész, Közreműködik: Petrás Mária csángó népi énekes - keramikusművész, dr. Szabó András előadóművész és Vörösváry Márton ifjú hegedűművész

2014. január Szentpétery Tibor, a fotográfus Előadó: Szentpétery Márta – Dokumentumfilm Dr. Szentpétery Tibor életéből

2014. március Dr. Sáska László természetbúvár – Afrika erdélyi örmény származású magyar „csodadoktora” – Kubassek János vetített képes előadása.

2014. május A magyar tánc évszázadai – eredeti filmfelvételek a SA archívumból – Előadó: Novák Ferenc (Tata) koreográfus, rendező, etnográfus

2014. június „Odaadással, tisztelettel és állhatatossággal.” – A Karátsonyi család

története – Fogarasy Attila helytörténeti kutató vetített képes előadása

2014. szeptember Bemutatjuk legújabb könyveinket: Alexa Károly: Távol Ararától... A magyarörmény irodalom, Dávid Csaba: ...Azonképpen itt a földön is..., Balázs-Bécsi Attila: Szamosújvári örökség – Vendégeink: Alexa Károly és Dávid Csaba.

2014. október Bajusz, Ödön meg a többiek – a legendás Pongrátz család (Megemlékezés 1956. október 23-áról) Moderátor: Várady Mária

2015. február Az örmény származású orientalista tudós, Felvinczi Takács Zoltán Murádin Jenő művészettörténész (Kolozsvar) vetített képes előadása, Közreműködik Horváth Kornél ütőhangszeres előadóművész (hang, darabuka)

2015. április Emlékezés a 75 évvel ezelőtt elhunyt Dr. Urmánczy Nándor) erdélyi örmény származású politikusra, íróra, országgyűlési képviselőre, a Védő Ligák Szövetségének elnökére, a megalkuvás nélküli magyarra. Vendégünk: Dr. Gortvay István ügyvéd - unoka.

2015. június A nefelejcskek virágzásakor Örményországban Előadó: Benkő Ágnes és Páll Judit vetített képes úti beszámoló az Örmény Genocídium 100. évforduló emlékére

2015. december Vendég: Jakabházyné Várhidy Eszter többszörös magyar bajnok sportoló vallomása a szeretetről az ünnep alkalmából

2016. február Műsor Jelenczki István: „Áldom a teremőt” I-II. Portréfilm László Gyuláról.

2016. június Örmények és magyarok a Kaukázusban - vetített képes előadás Előadó: Hegedüs Annamária

2016. október Budavári Örmény Színház Alánk folyt a vérük... 1956 Örmények a Forradalomban Ünnepi megemlékezés az

'56-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulóján Irodalmi műsor és a Túlélők visszaemlékezései.

2016. december Karácsonyi ünnepi műsor Az ARTASHAT Örmény Nemzetiségi Színház: Csiky Gergely: Vasember című darabja, zenés komédia.

2017. augusztus A Béres Ferenc népdalénekes nevét viselő Béres Művészeti Együttes az örmény származású Kaesóh Pongrác: János vitéz

2017. október Örményeink, magyarul Nagy művek, nagy fordítók. Vendégek: Fábrián László író és Szám László fordító című daljátékát adja elő.

2018. január Előadó Seremetyeff-Papp János restaurátor, művészettörténész: A Mária-tisztelet kialakulása és örmény vonatkozásai.

2018. február Zuglói Örmény Önkormányzat rendezésében Szongoth Gábor tart vetített képes előadást tartott Szongott Kristóf Szongoth szemmel, a 110 éve elhunyt Szongott Kristóf középiskolai tanár, armenológus felbecsülhetetlen értékű munkásságáról, értékmentéséről.

2018. április Dr. Székely András Bertalan: Istennel a Hazáért Keresztény és nemzeti felszólalások. Könyvbemutató. Beszélgetés a szerzővel.

2018. május Naregi Szent Gergely: A bánat könyve - Beszélgetés a szív mélyéből Istennel Örmény imádságok. A könyvet bemutatja: dr. Szám László nyugdíjas orvos, armenológus. műfordító.

2018. július Ady Endre „istenes” költészte előadó: ifj. Tompó László

2018. augusztus Paula! Boldog, boldog születésnapot! Gopcsa Paula 90 éves évfordulójára.

2018. november A 110 éve Gyergyószentmiklóson született Ybl-díjas építész, festőművész és grafikus Vákár Tibor életéről és munkásságáról mesél fia ifj. Vákár

Tibor régész.

2019. január dr. Issekutz Sarolta: Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és örmény önkormányzatai 20 éve – 1001 mosolygós örmény arc -Az emlékalbumot bemutatja: Alexa Károly irodalomtörténész. Gyertyánfy András: A Gyertyánfy család története a 19. században

2019. március Dr. Zsebők Csaba történész beszél könyvéről, amelyben '56 eddig kevésbé feltárt fejezetével foglalkozik. a kutató a Tiszta szívvel 1956-ban

2019. április Emlékezés Lászlóffy Aladár költő, író, műfordító, szerkesztő, a Digitális Irodalmi Akadémia alapító tagja, az EÖGYKE tiszteletbeli elnöke halálának 10. évfordulóján, Elhangzik: Széles Klára: Utószó. Lászlóffy Aladár: A végtelen kénszenlét.

2019. május Nagy Lenke teológus, újságíró: Vallás és politika – előadás. Vendégünk: Görgey Zsuzsanna, a Görgei kör elnöke, aki a tábornok emlékének őrzéséről és hírnevének helyreállításáról.

2019. június Nagy Gyöngyvér: Mezei József festőművész, költő, polihisztor bemutatása vetített képes előadással.

2019. szeptember Megemlékezés Ady Endre halálának 100. évfordulóján. Közreműködik Várady Mária színművész

2019. november ANI-Budavári Örmény Színház Biblia a balladákban, papok és próféták, Első alkalommal Ady Endre örmény nyelven.

2019. december Karácsonyi versek. Előadja Várady Mária színművész. Az Albinoni Kamarazenekar Karácsonyi koncertje. Vezényel: Zsigmond Balassa

2020. február Heim Pál előadása a családfakutatásról, Hegedüs Valéra zongora- és orgonaművész hangversenye

2021. május Hét hónap után ismét Klub! Előadó: Zsigmond Benedek. Zenélt a Kirókósa Trió, szavalt Várady Mária.

Kotcharian Heléna

Kajszi-barack, avagy az „örmény alma” ?

Örményország mindig is bővelkedett gyümölcsökben, de talán a legörményebb gyümölcs a kajszi-barack, örményül: *tsirani*. Az Ararát vidéke kiválóan megfelel a baracktermésnek, így nem meglepő, hogy az egyik legnagyobb sárgabarack termelő ország Irán (korábban Örményország területe). A legenda szerint Noé csak ezt vitte magával és a mai napig is ezért terem arrafelé bőséggel. Akárhogyis került oda a kajszi-barack, tény, hogy 6000 éves magokat találtak Garni városában, ami arra utal, hogy régóta ott terem.

A római katonák *örmény almának* nevezték, *Plinius* (Kr.u. 23-79) könyvében latinul így nevezte: „mela armeniaca” vagy „pomun armenicaum” Későbbi botanikai besorolása *örmény szilva*, azaz: „*Prunus armeniaca*”, a Kaukázus területéről származó fajta. Akárhogyis nézzük, botanikai besorolása a „Rosaceae”, azaz a rózsafélék családjába tartozik, akárcsak a szilva és alma. A régi Örményországon áthaladt a Selyemút, oda-vissza kapcsolat volt Ázsiával, már hosszú ideje. Nem tudni, hogy a barackfák elterjedésében ez szerepet játszott-e, de tudni kell hogy az ázsiai és kaukázusi kajszi barackok eltérő fajták és Ázsiában csak kb. 1000 éve termesztik. Valószínűleg *Nagy Sándor* vitte magával Görögországba. *Lucullus* politikus és hadvezér, 73-ban elfoglalja az örmény fővárost és kincseket zsákmányol. *Lucullus* - aki lakomáiról is híres - magával viszi a megkedvelt kajszi-barackot és tőle terjed el Európában.

Örményországban többféle fajta létezik („Armeniaca vulgaris”-nak kb. 50 fajtája van), olyanok is melyeket itthon nem ismerünk. Az izletes gyümölcs június közepétől augusztus végéig terem, az összes gyümölcsstermés kb. 17% a kajszi. A vulkanikus talaj, a sok meleg napsütés mind kedvez a baracktermésnek, mindez

600-1800 méterrel a tengerszint felett. A fák kb. 6-10 méterre nőnek, lombkorona átmérőjük kb. 7-14 m. Télen kibírják a mínusz 30 C°-t is. Az örmény kajszi egyedüli, nemcsak ízében, de színében is, sárgás-rózsaszínes árnyalatú.

Az örmény konyha régóta használja, nemcsak lekvárnak, édességekben, de húsok mellé is, csirke vagy bárányhúsos ételekben, a *harissa*-ban. Jól ismerjük a szárított kajszi-barackos tekercestet vagy az örmény levest, az *anushapur*-t, vagy próbáljuk meg bátran a vöröslencsés kajszi-barack levest, a *tsirani vosp apur*-t, vagy kajszi-barackos lencse salátát. Sütve is kiváló csemege. Itthon is kapható már az örmény baracklé, akárcsak a kajszi ízesítésű Ararát konyak.

A friss kajszi több szempontból is egészséges, nem nagy a cukortartalma, sok benne a kálium, a foszfor. Gazdag A-vitamin, karotin és bétakarotin forrás, valamint sok luteint tartalmaz ami a szem egészségének megőrzésében fontos. A sárgabarack aszalható, szárítható, azaz jól tárolható, egész évben beszerezhető.

A duduk, az örmény hangszer is sárgabarack fából készül legalább 3000 éve. Egyedüli hangja csak akkor szól ha barack fából készítik, másféle fából készült hangszer nem úgy szól. A duduk örmény beceneve: *tsiranapokh*, azaz *kajszisip*.

A sárgabarack színt 1906-ban jegyezte be egy londoni bútorgyártó cég. Az ókori feszítvályokon az örmény királyok és királynők is gyakran viseltek barack színű ruhákat.

2004 óta rendezik meg Jerevánban az „Arany Barack” filmfesztivált. Bár ez egy kisebb esemény, mégis van nemzetközi érdeklődés. Két kategóriában (játékfilm és dokumentumfilm) is hirdetett helyezettet, a téma a népek vallása és kultúrájuk gazdagságának bemutatása. A díj természetesen egy arany vagy ezüst kajszibarack.

Források:

www.armgeo.am/en/armenian-apricot/
anishahsuvaryanblog.wordpress.com/2020/09/30/national-symbols-of-armenia/
www.etymonline.com/word/apricot
www.pamono.eu/wood-console-table-in-apricot-color-by-aldo-bakker-for-karakter
www.actahort.org/books/121/121_36.htm
en.wikipedia.org/wiki/Prunus_armeniaca

Ifjúsági Rövidfilmverseny
 Hogyan látom én az örményeket?

Ismerd meg az örményeket és mutasd meg, mi az, ami megfogott bennük!

Mindenki 1 db rövidfilmet küldhet be a témához kapcsolódóan (Hogyan látom én az örményeket?). A mű minimum 30mp-es, maximum 10 perces lehet és tetszőleges stílusban és megoldásokkal készülhet (pl. stop-motion, élőszereplős film, rajzfilm). A filmet és a jelentkezési lapot file-küldő oldalon keresztül kérjük elküldeni a balogh.reka@eokk.hu email címre a beküldési határidőn belül, egy pár mondatos leírással együtt, hogy miről szól a film és milyen személyes indítatásból készült.

3 tagú zsűri választja ki a nyerteseket két korosztályban (10-13 és 14-16 éves), akik értékes nyereményeket kapnak:

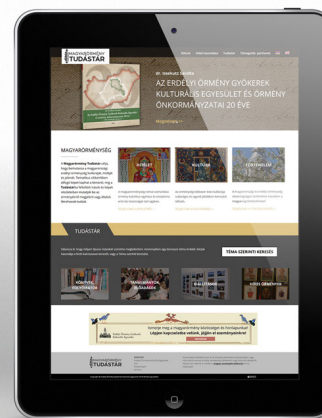
1. helyezett: 40.000 Ft értékben könyv és Müller vásárlási utalvány
2. helyezett: 30.000 Ft értékben könyv és Müller vásárlási utalvány
3. helyezett: 20.000 Ft értékben könyv és Müller vásárlási utalvány

Beküldési határidő:
2022. 10. 10. 24:00

Eredményhirdetés és vetítés: **2022. október 16.**
Ferencvárosi Művelődési Központ (IX. Bp., Haller u. 27.)

TARTALOM

Szentegyházak – 4 – <i>dr. Sasvári László</i>	1
A 2022. évi népszámlálásról – <i>Balogh Jenő</i>	2
Sorok az unokámnak - részlet – <i>Jancsik Pál</i>	4
www.ormenycsaladnevek.hu	6
XX. századi vértanú püspökeink – <i>Balogh Jenő</i>	7
Zene felsőfokon az Orlayban	7
Kevefesz 2022 – <i>dr. Hun Eszter</i>	8
II. Kerület Napja - Ízek utcája	9
Örmény Családi Piknik, avagy egy nap, csak úgy lazán – <i>Fabók Dávid</i>	10
Örmény kódexművészet - kiállítás és előadás	12
Örményország - 1. rész – Zsigmond Benedek	13
Júliusi Klub – <i>Várady Mária</i>	15
Idézzük fel közösen a 25 évet:	
Emlékezzünk vissza a Klubokra	17
Válogatás a Fővárosi Örmény Klub programjai közül - csak úgy ideöntve	22
Kajszibarack, avagy az „örmény alma” ? – <i>Kotcharian Heléna</i>	29
Felhívás az Ifjúsági Rövidfilmversenyre!	30

MAGYARÖRMÉNY TUDÁSTÁR

A Magyarörmény Tudástár célja, hogy egybegyűjtse és bemutassa az erdélyi és magyar örmény diaszpóra múltját és jelenét, történelmét, kultúráját, meghatározó személyeit és írott megjelenéseit.

A Magyarörmény Tudástár egy fokozatosan bővülő, tematikus online adatbázis, benne könyvek, tanulmányok, előadások, kiállítások, híres személyek stb. bemutatásával.

www.magyarormenytudastar.hu

Sasi Nagy Pál-felesége és leánya beszélgetnek dr. Issekutz Saroltával és Hegedűs Annamáriával a júniusi Klub után

Az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület** székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - FÜZETEK

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa.

A kiadványt támogatja:

MEGVALÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Nyilvántartási szám: CE/13136-3/2017

Főszerkesztő: dr. Issekutz Sarolta

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta - Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: (1) 201-1011

Tördelés: www.artisthus.hu

Nyomdai munkák: Dunakult Kft.